

Sandvikens kommun

Revisorerna

Bilaga till revisionsberättelse 2017

1. Inledning

Kommunens revisorer har kommunfullmäktiges uppdrag att granska kommunstyrelsens och nämndernas verksamhet och pröva om den sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Revisorerna skall också granska om kommunens räkenskaper är rättvisande och om den kontroll som sker är tillräcklig.

I god revisionsred anges inriktningen på följande sätt:

- *ändamålsenlighet*; om verksamheten efterlever och lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten,
- *ekonomi*; om verksamhetens resultat och resurser står i ett rimligt förhållande till varandra,
- *räkenskaper*; om verksamhetens redovisning upprättas i enlighet med lagstiftning och god redovisningsred, om den ger en rättvisande bild av tillståndet,
- *intern kontroll*; om den kontroll som görs inom styrelser och nämnder är tillräcklig, d.v.s. om ledning, styrning, uppföljning och kontroll är tillfredsställande.

I denna bilaga vill vi föra fram noteringar och allmänna synpunkter som kommit fram i vår granskning. Vi vill också kortfattat redovisa några av de granskningar som genomförts under revisionsåret 2017. Granskningarna presenteras i separata rapporter och har avrapporterats vid slutrevisionsmöten med företrädare från kommunen och de kommunala bolagen. Rapporterna redovisas löpande till kommunfullmäktiges presidium och finns även tillgängliga på kommunens hemsida.

2. Kommunens verksamhet och ekonomi

Årets resultat uppgår till 22,4 mnkr att jämföra med 70,8 mnkr föregående år. Tre av nämnderna redovisar budgetavvikelser och negativa resultat, Överförmyndarnämnden Västra Gästrikland -1,1 mnkr, Kunskapsnämnden -27,8 mnkr och Individ- och familjeomsorgsnämnden -24,4 mnkr. Det är väsentligt att detta kan vändas och att en anpassning sker till de medel som fullmäktige beslutat att tillföra verksamheten.

Årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. De finansiella målen för 2017 är uppfyllda. Verksamhetens utfall är inte helt förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det verksamhetsmässiga perspektivet och fullmäktiges övergripande mål inom ramen för balanserad styrning.

3. Granskningsarbete

3.1 Risk- och väsentlighetsanalys

Enligt kommunallagen skall revisorerna granska all verksamhet varje år. Resurser finns dock inte att granska varje detalj i kommunens omfattande och komplexa verksamhet. Prioriteringar måste därför göras i granskningsarbetet. Val av granskningsområden sker utifrån en väsentlighets- och riskanalys som årligen uppdateras.

Granskningsarbetet kan delas in i årligt återkommande granskningar och mer fördjupade granskningsområden.

3.2 Granskning av ansvarsutövande och intern kontroll

Revisorerna skall varje år uttala sig i frågan om ansvarsfrihet för styrelser och nämnder samt de enskilda ledamöterna i dessa. För att föreslå ansvarsfrihet bedömer revisorerna styrelsers och nämnders aktiva åtgärder att styra, följa upp och kontrollera verksamheten. Underlag för våra bedömningar har varit kommunövergripande granskningar, fördjupade granskningar, protokollsläsning/genomgång av handlingar samt möten med ledamöter i styrelse och nämnder.

Av kommunallagen framgår att det är styrelsens och nämndernas ansvar att det finns en tillfredsställande intern kontroll. Intern kontroll är en process genom vilken styrelse, ledning och anställda med rimlig grad av säkerhet kan säkerställa att följande mål uppnås;

- en effektiv och ändamålsenlig verksamhet, inklusive skydd av tillgångar,
- en tillförlitlig rapportering av verksamhet och ekonomi,
- efterlevnad av tillämpliga lagar och förordningar samt interna regelverk.

I den interna kontrollen ingår att utforma styr-, uppföljnings- och rapporteringssystem på ett ändamålsenligt sätt och att systematiskt övervaka tillämpning samt utvärdera systemen. Sett ur denna aspekt är den interna kontrollen ett viktigt ledningssystem för både den politiska ledningen, förvaltningarna och nämnderna. Ett reglemente för intern kontroll har beslutats av kommunfullmäktige. En samordnare med ansvar för att samordna arbetet med kommunens internkontrollplaner finns utsedd.

Vi noterar att kommunstyrelsen den 31 januari 2017, § 9, i enlighet med kommunens internkontrollreglemente, beslutade att uppdra åt samtliga nämnder att genomföra internkontroll 2017 avseende;

- Risk- och sårbarhetsanalys
- Dokumenthanteringsplan
- Informationssäkerhet – Personuppgiftsregister
- Kontrollpunkter enligt nämnden/styrelsen egen interkontrollplan

Under samma paragraf rekommenderar kommunstyrelsen Sandviken Stadshus AB med dotterbolag att under år 2017 genomföra intern kontroll avseende ovanstående punkter.

Vi noterar även att kommunstyrelsen den 31 januari 2017, § 8, i enlighet med kommunens internkontrollreglemente, fastställde en internkontrollplan för kommunstyrelsens verksamhet innehållande fyra kontroller:

- Personuppgifter
- Information på kommunens webbsida
- Genomförande av föreslagna åtgärder från intern kontroll 2016
- Kommunövergripande punkter

Till kommunstyrelsens sammanträde i november 2017 presenterades en uppföljning av den interna kontrollen för år 2017. Arbetslivsnämnden, individ- och familjeomsorgsnämnden samt västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd har inte genomfört intern kontroll i enlighet med kommunstyrelsens beslut i januari 2017. Nämnderna har återrapporterat till kommunstyrelsen i januari 2018 varför arbetet inte genomförts.

Vi noterar att kommunstyrelsens beslut vid mötet i november 2017, enligt § 295, var att godkänna inkomna rapporter samt att samtliga nämnder får i uppdrag att följa upp att föreslagna åtgärder genomförs.

3.3 Granskning av årsredovisning

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Inga ingående balanskravsunderskott finns att återställa.
- Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

- Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. De finansiella målen för 2017 är uppfyllda.
- Vi bedömer att årets resultat inte är helt förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det verksamhetsmässiga perspektivet.
- Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall inte är helt förenligt med fullmäktiges övergripande mål inom ramen för balanserad styrning. De verksamhetsmässiga målen är delvis uppfyllda.
- Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och att räkenskaperna i allt väsentligt är upprättade enligt god redovisningssed.

3.4 Granskning av delårsrapport

Granskning har skett av upprättad delårsrapport per 2017-08-31.

Utifrån vår översiktliga granskning gjorde vi följande bedömningar:

- Att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt.
- Att det prognostiserade resultatet delvis är förenligt med de finansiella mål som fullmäktige beslutat i budget 2017.
- Att verksamhetens prognostiserade utfall delvis är förenligt med de av fullmäktige fastställda målen i budget 2017.
- Att samtliga övergripande mål kopplat till fastställda perspektiv i den balanserade styrningen följs upp strukturerat i delårsrapporten.
- Att en sammanvägning av samtliga delmål inom perspektiven summerar att sex av femton delmål prognostiseras att uppfyllas.

Vi ansåg att den ekonomiska utvecklingen inom Kunskapsnämnden och Individ- och familjeomsorgsnämnden är otillfredsställande. Vi ansåg vidare att det är av största vikt att den av kommunfullmäktige fastställda budgeten hålls och att verksamheten behöver anpassas till de ekonomiska ramarna.

3.5 Granskning av intrångsskydd, IT-säkerhet

Vi har genomfört en granskning av intrångsskydd hos Sandvikens kommun med följande revisionsfråga:

Har kommunstyrelsens säkerställt att Sandvikens kommuns nuvarande tekniska IT-säkerhet är tillräcklig och tillfredsställande för att reducera risker för obehörigt intrång till en acceptabel nivå?

Efter genomförd granskning var vår sammanfattande bedömning att kommunstyrelsen ej säkerställt att Sandvikens kommuns nuvarande tekniska IT-säkerhet är tillräcklig och tillfredsställande för att reducera risker för obehörigt intrång till en acceptabel nivå. Den sammanfattande bedömningen baserades på bedömningarna av de fyra kontrollfrågorna för granskningen, vilka redovisas i rapporten. På samtliga fyra kontrollfrågor blir resultatet ej uppfyllt. Vår bedömning var att Sandvikens kommuns IT-miljö var bristfällig, något som skyndsamt behöver förbättras. Utifrån genomförd granskning lämnades ett antal rekommendationer för att förbättra IT-säkerheten. Det är positivt att kommunstyrelsen vidtagit åtgärder i enlighet med våra rekommendationer i syfte att förstärka IT-säkerheten. Vi avser att under 2018 genomföra en uppföljning av granskningen.

3.6 Granskning av missbruksvård, vuxna

Vi har granskat missbruksvården för vuxna utifrån revisionsfrågan om Individ- och familjeomsorgsnämnden säkerställer att missbruksvården är effektiv och ändamålsenlig samt har den kvalitet som lagstiftning och nämndens mål anger.

Vår sammanfattande revisionella bedömning var att Individ- och familjeomsorgsnämnden inte helt har säkerställt en ändamålsenlig missbruksvård inom de granskade områdena. Bedömningen grundades bland annat på att det saknas dokumenterade rutiner för att uppmärksamma barn i den löpande handläggningen, att det finns utmaningar i samverkan och samarbetet med Region Gävleborg och att brukarundersökningar ej legat till underlag för ett systematiskt förbättringsarbete.

3.7 Granskning av rektors förutsättningar för pedagogiskt ledarskap

Granskning har skett av rektors förutsättningar för pedagogiskt ledarskap. Vår revisionsfråga var om Kunskapsnämnden säkerställer en styrning av den kommunala grundskolan som ger rektorerna, mot bakgrund av deras samlade ansvar, rimliga förutsättningar för att utöva sitt pedagogiska ledarskap.

Vår sammanfattande revisionella bedömning var att rektorerna för grundskolan i Sandviken kommun, mot bakgrund av deras samlade ansvar, inte fullt ut har rimliga förutsättningar för att utöva sitt pedagogiska ledarskap.

Vi rekommenderade nämnden att bland annat tydliggöra de förvaltningscentrala stödfunktionernas uppdrag och roll i förhållande till rektors arbete. Vidare rekommenderade vi nämnden att säkerställa att det finns en systematisk och strukturerad uppföljning och utvärdering av rektors pedagogiska ledarskap samt att tillse att det finns en samstämmig bild och definition av vad det innebär att vara en god pedagogisk ledare.

Vi noterade att den organisationsförändring som pågick vid granskningens genomförande bland annat syftar till att bidra till bättre förutsättningar för rektors pedagogiska ledarskap.

3.8 Kommunikationsstrategi

Enligt kommunallagen har revisorerna till uppgift att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig. (KL 9 kap. 9 §).

Skriften God revisionsred i kommunal verksamhet 2014 tar vid där lagstiftningen slutar, fyller på och uttolkar uppdraget och hur detta ska utföras. Den utgår från den lagstiftning som gäller från 1 januari 2015. God revisionsred formas och utvecklas successivt över tiden i det praktiska revisionsarbetet. God revisionsred är de goda principer och föredömliga tillvägagångssätt som är allmänt vedertagna där revision utförs. Med allmänt vedertagen menas den praxis som råder i en kvalitativt representativ krets av revisorer.

Kapitel 4 i God revisionsred lyfter fram öppenhet och kommunikation som ett grundläggande värde och förhållningssätt för den kommunala revisionen. Detta gäller både intern och extern kommunikation. Nedanstående går att utläsa i kapitel 4;

"Revisorerna eftersträvar öppenhet och kommunikation i sitt arbete. Denna strävan präglar revisorernas arbetssätt i alla delar av revisionsprocessen. Revisorerna kommunicerar på flera olika sätt, genom skriftliga rapporter, muntlig kommunikation och dialog samt genom information på kommunens webbsida."

"Revisorerna bör arbeta strategiskt med sin kommunikation genom att identifiera och analysera viktiga målgrupper, lägga fast vad de vill uppnå med kommunikationen samt bestämma vilka aktiviteter som ska genomföras."

Revisorerna i Sandvikens kommun har med anledning av ovanstående funnit det angeläget att arbeta fram en kommunikationsstrategi som ett stöd i arbetet med den interna och externa kommunikationen. Arbetet påbörjades under 2016 och en kommunikationsstrategi har färdigställts under 2017.

3.9 Protokollsläsningen

Arbetsuppgiften består i att läsa protokoll och bilagor dels från innehållsmässig dels från formell synpunkt. Vi har delat upp protokollsläsningen mellan oss och redovisat noteringar från läsningen vid våra revisionsmöten.

Protokollen är ett viktigt dokument och förs på respektive ordförandes ansvar. Det är mycket viktigt att protokollen skrivs på ett sådant sätt att en läsare förstår ärendehantering och eventuella besluts innebörd och att gällande formella bestämmelser följs. Det är även viktigt att protokollen och bilagorna är tillgängliga.

3.10 Granskning av kommunens bolag

Kommunens bolag har granskats av utsedda lekmannarevisorer och auktoriserad revisor.
Samplanering har skett mellan lekmannarevisorer, auktoriserad revisor och kommunrevisionen.

Under 2017 har lekmannarevisorerna genomfört en fördjupad granskning avseende det systematiska arbetsmiljöarbetet.

För specifika noteringar per bolag se respektive revisionsrapport samt granskningsrapport.

3.11 Övriga granskningar

I revisionen sker löpande uppföljningar av diverse frågor vilka initieras i samband med läsning av protokoll, från personal och förtroendevalda inom kommunen eller allmänheten. Dessa uppföljningar utgör även en viktig grund i revisionsplaneringen inför kommande år.

Revisionsarbetet utgörs även av studiebesök och träffar med tjänstemän och förtroendevalda.